

## Nathan Söderblom hyllade Gunnar Wennerberg 1893.

Den sista april 1893 uppfördes Gunnar Wennerbergs *Stabat mater* i universitetets aula. Efter konserten uppvaktade s tonsättaren av studentkåren och dess ordförande Nathan Söderblom, som i sitt klingande tal utgick från den just sjungna *Hör oss Svea* – ” (Sven G. Svenson i Gunnar Wennerberg. En biografi, not 40 s 451).

Det finns tre manus till detta tal i Carolina Redevivas Söderblomsarkiv men inget av dem synes vara det slutliga. Därtill kommer de första noteringarna på ett kuvert till system Hanna (ett brev från fader Jonas). Kanske har slutmanus lånats ut till någon som skulle skriva om Nathan?

De manus som finns är dessutom mycket svårlästa. Bibliotekarien vid handskriftsenheten Kia Hedell och hovrättsdomaren och författaren Omi Söderblom, som arbetat mycket med Nathans brev och handskrifter har gjort en stort insats för att tyda handstilen men det blev till slut Söderblomforskaren Staffan Runestam som lyckades tyda ett manus i sin helhet, Även om det inte är det slutliga manus ger det nog en god bild av hur talet kan ha utformats.

Här följer först Runestams tolkning, därefter några fragmentariska referat av talet.

Tal för Gunnar Wennerberg i Upsala studenters namn 30 april 1893.

*Hell dig, tonernas mästare!*

Med hjärtan stämde till andakt af de höga, gudsingifvande toner, i hvilka du tolkat för oss lifvets renaste smärta och dess renaste fröjd, träda vi unge fram inför dig med tack och beundran för att du ännu i ålderdomens senhöst känner med de unga årens friskhet och täljer oss hvad du förnummit med den kraftiga ålderns mäktiga, djupa stämma.

”Minns du den gången”, då samma vårt högtidsrum genljöd af sköna glädjetoner, återgifvande ängelens budskap, att han, hvars sörjande moder vi nyss följt till korsets fot, var kommen med frälsning och frid. På dessa heliga marker, där han dväljes, har människohjärtat sitt hem. Hvad den ene där värligen sett och därom berättar måste finna gensvar hos den andre. Det väcker en känsla, för hvilken du ock funnit tonernas uttryck: ”Min själ längtar och trängtar efter Herrens gårdar. Haf då tack för hvar din ton, som fått bära bäfvande mången ordlös suck upp till allfaders tron.”

Men det är såsom studenter vi hafva ett särskildt ord till dig idag. *Hell dig svenske student!* Ty hvem har som du förmått aflocka vårt upsaliensiska studentlif dess innersta hemlighet. 'Ett ord', nej inga ord kunna säga dig hvad vi vilja ha sagt. Men måhända – jag önskar att så vore – du förnimmer det i vår sång af dina sånger – i den som nyss förklingat, denna sannskyldiga Upsalamöteshymn, i hvilken svensk fosterländskhet och evangelisk tro fått ett samfäldt, väldigt uttryck – i de sånger med hvilka vi vilja kröna vår hyllning för dig på denna dag. Dessa sånger åldras ej, men de föryngas. De äro ju våra, Upsala studenters sånger; de tillhöra den eviga ungdomens stad. Vår stolthet är det att äga dem, liksom de äga oss. Hvad vi i dem framräcka, om vi eljes däri hafva något att gifva – och hvad dessa toner hos oss draga fram i ljuset och hålla rent, det är ungdomshjärtats bästa guld. Tack då för ord och toner, de äro ett.

Talet har tidigare inte publicerats men referat har givits i Tidn. Upsala 2. 5. 1893, och av Signe Taube oich /Olle Nystedt.

Signe Taube:

”Jag vill citera några av dessa ord, som märkvärdigt väl passa in på de två svenska män, som den stunden stodo mitt emot varandra: den ene i sin höga ålder, den andre mitt i ungdomens vår. Söderblom sade:

”.... Vår tid är specialisternas tid. Många hinna på arbetsfördelningens tallöst förgrenade stigar djupt, djupt in i odlingens marker. Men fara finnes, att de där alldeles förlora syn på varandra, och att utsikten för dem krymper samman. Personligheten hotas med att insnöras i ensidighetens och skråhögfärdens snäva tröja, som väl formar den fin efter tidens mod, men som gör våld på dess ädlaste organ och hindrar den att andas fritt.... Då är det gott att skåda det vittfamnande snillet manliga harmoni. *För honom blir jorden stor och skön och full av under.*

Men den friborne anden kan ej av trötthet eller bekvämlighetshänsyn låta sig stängas inom sinnenas gräns. Han tvingas att söka sin egentliga hemortsrätt i den värld, där det är ”stjärnljust” av evighetens stjärnor ”som lysa fram till målet.”...

Citrat från: Gunnar Wennerberg. Bref och minnen, samlad och sammanbundna av Signe Taube Tredje delen, Sthlm 1916 s 271 f. (stavningen här moderniserad)

Olle Nystedt:

Ett av de berömda ögonblicken från hans tid som kårordförande var, då studentkåren uppvaktade Gunnar Wennerberg valborgsmässoaftonen 1893 i universitetets vestibul, och Söderblom talade. ’Gunnar! Jag nämner dig icke med alla dina titlar och värdigheter’, började den unge studenten sitt tal och duade den 75-årige pensionerade ecklesiastikministern. Det vill mycket till för att lyckligt genomföra ett sådant retoriskt vågstycke. Den gamle Wennerberg stod stel och outgrundlig, men plötsligt när Söderblom kallade honom ’urstudenten’, vände han sig till den bredvidstående övermarskalken – numera borgmästaren G.A.Björkman – och tog studentmössan från hans huvud och satte den på sitt eget huvud. Det måste ha varit en triumf för Söderbloms talekonst. Man skulle kunna säga att urstudenten och idealstudenten där möttes.” ) (Olle Nystedt: i boken Nathan Söderblom, 1931s 55f)

Not:

a) I sitt svarstal utgick Wennerberg från samma martialiska text. Hur många gånger hade inte studenterna i ord och toner svurit att offra liv och blod för fosterlandet. Måhända förestod nu verkligen ett prov – det var just tiden för det nya unionsbråket, och Wennerberg kom nära nog direkt från den stora riksdagsdebatten, där han hade rekommenderat en lösning med i sista hand krigiska medel.

(Svenson not 40 till åttonde kapitlet.)

b) I Signe Taubes arkiv i Carolina Redeviva finns en mapp med källor till ovannämnda bok men där finns inte detta tal. Inte heller i Olle Nystedts arkiv i Göteborgs universitetsbibliotek tycks det finnas någon dokumentation av detta (mail från Anders Larsson 11.4.-18).